

WYROK SĄDU PIERWSZEJ INSTANCJI (trzecia izba)
z dnia 21 kwietnia 2005 r.*

W sprawie T-28/03

Holcim (Deutschland) AG, dawniej Alsen AG, z siedzibą w Hamburgu (Niemcy), początkowo reprezentowanej przez adwokatów F. Wiemera oraz K. Mooseckera, a następnie przez adwokatów Wiemera, P. Niggemanna oraz B. Menkhaus,

strona skarżąca,

przeciwko

Komisji Wspólnot Europejskich, reprezentowanej przez R. Lyala oraz W. Möllsa, działających w charakterze pełnomocników, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona pozwana,

* Język postępowania: niemiecki.

mającej za przedmiot skargę o odszkodowanie, w której skarżąca domaga się zwrotu kosztów gwarancji bankowych poniesionych przez nią w następstwie nałożenia przez Komisję grzywny na mocy decyzji 94/815/WE z dnia 30 listopada 1994 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 85 traktatu WE (sprawa IV/33.126 i 33.322 — Cement) (Dz.U. L 343, str. 1), której nieważność stwierdzono wyrokiem Sądu z dnia 15 marca 2000 r. w sprawach połączonych T-25/95, T-26/95, od T-30/95 do T-32/95, od T-34/95 do T-39/95, od T-42/95 do T-46/95, T-48/95, od T-50/95 do T-65/95, od T-68/95 do T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 i T-104/95 Cementeries CBR i in. przeciwko Komisji, zwanym „wyrokiem w sprawie Cement” (Rec. str. II-491),

**SĄD PIERWSZEJ INSTANCJI
WSPÓLNOT EUROPEJSKICH (trzecia izba),**

w składzie: J. Azizi, prezes, M. Jaeger i F. Dehousse, sędziowie,
sekretarz: H. Jung,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 10 czerwca 2004 r.,

wydaje następujący

Wyrok

Okoliczności faktyczne leżące u podstaw sporu

- 1 Skarżąca spółka Alsen AG, obecnie Holcim (Deutschland) AG, z siedzibą w Hamburgu (Niemcy) prowadzi działalność polegającą na wytwarzaniu materiałów

budowlanych. Alsen AG powstała wskutek dokonanej w 1997 r. fuzji Alsen Breitenburg Zement- und Kalkwerke GmbH (zwanej dalej „Alsen Breitenburg”) i Nordcement AG (zwanej dalej „Nordcement”).

- 2 Mocą decyzji 94/815/WE z dnia 30 listopada 1994 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 85 traktatu WE (sprawa IV/33.126 i 33.322 — Cement) (Dz.U. L 343, str. 1, zwanej dalej „decyzją w sprawie Cement”) Komisja nałożyła na Alsen Breitenburg i Nordcement grzywny w wysokości odpowiednio 3,841 miliona i 1,85 miliona euro za naruszenie art. 85 traktatu WE (obecnie art. 81 WE).
- 3 Alsen Breitenburg i Nordcement wniosły skargi o stwierdzenie nieważności tej decyzji. Skargi te zostały zarejestrowane pod nr T-45/95 i T-46/95, a następnie sprawy te połączono ze sprawami ze skarg wniesionych przez inne spółki, których dotyczyła decyzja w sprawie Cement.
- 4 W związku z zaoferowaną przez Komisję możliwością, Alsen Breitenburg i Nordcement zdecydowały się ustanowić gwarancje bankowe, unikając w ten sposób konieczności natychmiastowego uiszczenia przedmiotowej grzywny. Gwarancji bankowej przedstawionej przez Alsen Breitenburg udzielił Berenberg Bank na okres od dnia 3 maja 1995 r. do dnia 2 maja 2000 r. za zapłatą rocznej prowizji wynoszącej 0,45%. Gwarancji bankowej przedstawionej przez Nordcement udzielił Deutsche Bank na okres od dnia 18 kwietnia 1995 r. do dnia 3 maja 2000 r. za zapłatą rocznej prowizji wynoszącej 0,375% oraz jednorazowej prowizji z tytułu udzielenia gwarancji w wysokości 15,34 euro. Całkowita kwota zapłacona przez skarżącą na rzecz banków z tytułu udzielenia gwarancji bankowych wyniosła 139 002,21 euro.
- 5 W wyroku z dnia 15 marca 2000 r. w sprawach połączonych T-25/95, T-26/95, od T-30/95 do T-32/95, od T-34/95 do T-39/95, od T-42/95 do T-46/95, T-48/95, od T-50/95 do T-65/95, od T-68/95 do T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 i T-104/95

Cementeries CBR i in. przeciwko Komisji, zwanym „wyrokiem w sprawie Cement” (Rec. str. II-491) Sąd stwierdził nieważność decyzji w sprawie Cement w części dotyczącej skarżącej oraz obciążył Komisję kosztami postępowania.

- 6 W związku z tym skarżąca w piśmie z dnia 28 września 2001 r. zażądała od pozwanej, na podstawie art. 91 regulaminu Sądu, zwrotu kosztów postępowania (w tym między innymi kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 545 000 euro) oraz kosztów związanych z ustanowieniem gwarancji bankowych.
- 7 W piśmie z dnia 24 stycznia 2002 r. pozwana zgodziła się zwrócić skarżącej część kosztów zastępstwa procesowego (w wysokości 130 000 euro), lecz odmówiła zwrotu kosztów gwarancji bankowych, powołując się na orzecznictwo w przedmiocie kosztów w rozumieniu art. 91 regulaminu Sądu.
- 8 W piśmie z dnia 5 kwietnia 2002 r. skarżąca ponownie zażądała od pozwanej zwrotu całości kosztów zastępstwa procesowego oraz kosztów gwarancji bankowych. Jeśli chodzi o zwrot kosztów gwarancji bankowych, skarżąca powołała się tym razem na art. 288 akapit drugi WE oraz na art. 233 WE, a także na wydany w międzyczasie przez Sąd wyrok z dnia 10 października 2001 r. w sprawie T-171/99 Corus UK przeciwko Komisji (Rec. str. II-2967).
- 9 Pismem przesłanym pocztą elektroniczną w dniu 30 maja 2002 r. pozwana zaproponowała zwrot kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 200 000 euro. Jeśli zaś chodzi o koszty gwarancji bankowych, pozwana ponownie odmówiła ich zwrotu, stwierdzając, że możliwość zawieszenia obowiązku zapłaty grzywny poprzez ustanowienie gwarancji bankowej była tylko jedną z możliwości i że w związku z tym nie może ona być obarczona odpowiedzialnością za wydatki, które wynikły z decyzji przedsiębiorstw o skorzystaniu z tej możliwości.

Przebieg postępowania i żądania stron

- 10 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 31 stycznia 2003 r. skarżąca wniosła będącą przedmiotem niniejszego postępowania skargę.
- 11 W dniu 10 kwietnia 2003 r. pozwana podniosła na podstawie art. 114 regulaminu Sądu zarzut niedopuszczalności skargi w zakresie, w jakim opiera się ona na art. 233 WE, oraz przedstawiła odpowiedź na skargę.
- 12 Na podstawie sprawozdania sędziego sprawozdawcy Sąd (trzecia izba) postanowił otworzyć procedurę ustną. Na rozprawie w dniu 10 czerwca 2004 r. wysłuchano stanowisk stron oraz ich odpowiedzi na pytania zadawane przez Sąd.
- 13 Skarżąca wnosi do Sądu o:
 - nakazanie Komisji zapłaty na jej rzecz kwoty 139 002,21 euro powiększonej o odsetki za zwłokę wynoszące 5,75% w stosunku rocznym od dnia 15 kwietnia 2000 r.;
 - obciążenie Komisji kosztami postępowania.

14 Pozwana wnosi do Sądu o:

- odrzucenie skargi jako niedopuszczalnej w części, w której opiera się ona na art. 233 WE;
- oddalenie/odrzucenie skargi w części, w jakiej opiera się ona na art. 288 WE:
 - jako niedopuszczalnej lub, ewentualnie, jako bezzasadnej - w części, w której dotyczy ona kosztów gwarancji bankowych poniesionych przed dniem 31 stycznia 1998 r.;
 - jako bezzasadnej w pozostałej części;
- obciążenie skarżącej kosztami postępowania.

15 W swoich uwagach skarżąca wniosła do Sądu o:

- uznanie skargi za dopuszczalną w części, w której opiera się ona na art. 233 WE;
- ewentualnie potraktowanie skargi w części, w której opiera się ona na art. 233 WE, jako skargi o stwierdzenie nieważności lub skargi na bezczynność;
- obciążenie pozwanej kosztami postępowania.

W przedmiocie dopuszczalności

W przedmiocie dopuszczalności skargi w części, w której opiera się ona na art. 233 WE

Argumenty stron

- 16 Pozwana podnosi, że skoro w opinii skarżącej doszło do naruszenia art. 233 WE, przysługują jej dwa rodzaje skargi, tj. skarga o stwierdzenie nieważności (art. 230 WE) oraz skarga na bezczynność (art. 232 WE).
- 17 Będąca przedmiotem niniejszego postępowania skarga zawierająca żądanie nakazania pozwanej dokonania zapłaty określonej kwoty nie stanowi, jej zdaniem, ani skargi o stwierdzenie nieważności, ani skargi na bezczynność.
- 18 Zdaniem pozwanej, wszczynając niniejsze postępowanie skarżąca chciała uzyskać rozstrzygnięcie wywołujące bezpośrednio skutek, który Komisja obowiązana jest, w przekonaniu skarżącej, zapewnić w wykonaniu wyroku w sprawie Cement. Jednak traktat WE nie zawiera żadnych podstaw prawnych uzasadniających takie rozwiązanie.
- 19 Zdaniem pozwanej orzecznictwo Trybunału dotyczące skarg „o zapłatę” potwierdza tezę, że nie jest możliwe wystąpienie ze skargą innego rodzaju niż te przewidziane w art. 230 WE i art. 232 WE.

- 20 Na tej podstawie pozwana twierdzi, że oparte na art. 233 akapit pierwszy WE żądanie nakazania jej zwrotu kosztów gwarancji bankowych jest oczywiście niedopuszczalne. Dodaje ona, że tego rodzaju żądanie nie może być potraktowane jako skarga wniesiona na podstawie art. 230 WE lub art. 232 WE, która zresztą w niniejszym przypadku byłaby również niedopuszczalna.
- 21 Skarżąca zwraca po pierwsze uwagę na fakt, że dochodzi ona naprawienia poniesionej przez nią szkody. Jej zdaniem powołanie się na art. 233 WE wchodzi w zakres „skargi o odszkodowanie”, a pozwana w tym przypadku pozbawiona jest jakiegokolwiek swobody działania. Powołując się na retroaktywny skutek wyroku stwierdzającego nieważność oraz na orzecznictwo Sądu (w szczególności zaś na przywołany w pkt 8 powyżej wyrok w sprawie Corus UK przeciwko Komisji, pkt 50) skarżąca stwierdza, że obowiązek zwrotu kosztów gwarancji bankowych ciąży na pozwanej. Poza tym skarżąca wskazuje, że w wyroku w sprawie Cement (pkt 5116 i następane) Sąd słusznie uznał, że koszty udzielenia gwarancji bankowej podlegają zwrotowi.
- 22 Po drugie skarżąca podnosi, że art. 233 akapit pierwszy WE ustanawia prawo do uzyskania odszkodowania, a zatem może ona powoływać się na ten przepis.
- 23 Skarżąca nie zgadza się ze stanowiskiem pozwanej, zgodnie z którym na prawa wynikające z art. 233 akapit pierwszy WE można powoływać się jedynie w ramach postępowania ze skargi o stwierdzenie nieważności lub skargi na beczynność. Stanowisko to nie znajduje jej zdaniem żadnego oparcia w treści art. 233 WE ani nie wynika z powoływanego przez pozwaną orzecznictwa.
- 24 Skarżąca uważa również, że teza podtrzymywana przez pozwaną pozostaje w sprzeczności z zasadą ekonomiki procesowej z uwagi na to, że zakłada ona konieczność wystąpienia z dwoma rodzajami skargi (ze skargą o odszkodowanie na podstawie art. 288 WE oraz ze skargą o stwierdzenie nieważności bądź skargą na beczynność na podstawie art. 233 WE).

- 25 Tytułem wniosku ewentualnego skarżąca zwraca się do Sądu o potraktowanie skargi — w części, w której opiera się ona na art. 233 akapit pierwszy WE — jako skargi o stwierdzenie nieważności lub skargi na bezczynność.
- 26 W tym zakresie skarżąca twierdzi, że zobowiązanie jej do ponownego zażądania od Komisji zwrotu kosztów bankowych po to, by następnie złożyć skargę o stwierdzenie nieważności lub skargę na bezczynność w sytuacji, gdy pozwana w sposób definitywny powiadomiła ją, że odmawia zapłaty przedmiotowej kwoty, byłoby sprzeczne z zasadą ekonomiki procesowej. Wreszcie skarżąca podnosi, że będzie jeszcze miała okazję wnieść skargę o stwierdzenie nieważności ze względu na to, że pozwana nie podjęła jeszcze zaskarżalnej decyzji.

Ocena Sądu

— W przedmiocie dopuszczalności skargi w części, w której opiera się ona na art. 233 WE

- 27 Na wstępie należy zauważyć, że skarżąca oparła swoją skargę w części — w sposób autonomiczny — na art. 233 WE celem uzyskania zwrotu kosztów gwarancji bankowych.
- 28 By wyjaśnić podstawę prawną przysługujących jej uprawnień, skarżąca czyni w swojej skardze wyraźne rozróżnienie pomiędzy „prawem do zwrotu kosztów na podstawie art. 233 WE” [tytuł II pkt 1 lit. a) skargi] a „prawem do uzyskania odszkodowania opartym na art. 288 akapit drugi w zw. z art. 235 WE” [tytuł II pkt 1 lit. b) skargi].

- 29 Skarżąca dodaje, że „równoległe z prawem wywodzonym z art. 233 WE, obowiązek dokonania zwrotu kosztów gwarancji spoczywa na Komisji również na podstawie przepisów art. 288 akapit drugi WE w zw. z art. 235 WE” (pkt 22 skargi).
- 30 Wreszcie, na rozprawie skarżąca zaznaczyła, że jej skarga opiera się na dwóch odrębnych i autonomicznych podstawach prawnych, tj. z jednej strony na art. 233 WE, z drugiej zaś na art. 288 WE w zw. z art. 235 WE.
- 31 W tym miejscu należy przypomnieć, że traktat WE w sposób enumeratywny wymienia rodzaje skarg dostępnych podmiotom celem dochodzenia ich praw (zob. podobnie w postanowieniu Trybunału z dnia 21 października 1982 r. w sprawie 233/82 K przeciwko Niemcom i Parlamentowi, Rec. str. 3637).
- 32 Z uwagi na to, że art. 233 WE nie przewiduje odrębnego środka zaskarżenia, sam w sobie nie może stanowić podstawy żądania takiego rodzaju jak żądanie zwrotu kosztów ustanowienia gwarancji bankowej.
- 33 Nie oznacza to jednak, by dany podmiot nie miał możliwości zwrócenia się do Sądu w sytuacji, w której nie doszło jego zdaniem do podjęcia środków zapewniających wykonanie wyroku. W tym zakresie Trybunał miał okazję orzec, że obowiązek wynikający z art. 233 WE może zostać wyegzekwowany, w szczególności w drodze sądowej w postępowaniu na podstawie art. 230 WE oraz art. 232 WE (wyrok Trybunału z dnia 26 kwietnia 1988 r. w sprawach połączonych 97/86, 99/86, 193/86 i 215/86 Asteris i in. przeciwko Komisji, Rec. str. 2181, pkt 24, 32 i 33).

- 34 W świetle powyższych rozważań należy stwierdzić, że sądy wspólnotowe nie są powołane do zastępowania wspólnotowych organów stanowiących prawo i zmieniania systemu środków zaskarżenia i procedur ustanowionych traktatem (wyrok Trybunału z dnia 25 lipca 2002 r. w sprawie C-50/00 P Unión de Pequeños Agricultores przeciwko Radzie, Rec. str. I-6677, pkt 45; wyroki Sądu: z dnia 27 czerwca 2000 r. w sprawach połączonych T-172/98 oraz od T-175/98 do T-177/98 Salamander i in. przeciwko Parlamentowi i Radzie, Rec. str. II-2487, pkt 75 oraz z dnia 15 stycznia 2003 r. w sprawach połączonych T-377/00, T-379/00, T-380/00, T-260/01 i T-272/01 Philip Morris International i in. przeciwko Komisji, Rec. str. II-1, pkt 124).
- 35 Powyższego wniosku nie zmienia fakt, że jak twierdzi skarżąca, pozwana w tym przypadku pozbawiona jest jakiegokolwiek swobody działania, czy też że Sąd w wyroku w sprawie Cement orzekł, iż koszty udzielenia gwarancji bankowej podlegają zwrotowi. To samo dotyczy twierdzenia skarżącej, jakoby art. 233 WE kreował „prawa do odszkodowania”, czy twierdzenia, że celem dochodzenia tych praw możliwe jest skorzystanie z innych środków zaskarżenia niż skarga o stwierdzenie nieważności lub skarga na bezczynność, czy też twierdzenia, że zastosowanie znajduje zasada ekonomii procesowej.
- 36 Jedynym pytaniem, które należy zadać w związku z zarzutem niedopuszczalności skargi, jest pytanie o to, czy art. 233 WE jako taki przewiduje specyficzny środek zaskarżenia. Mając na uwadze fakt, że traktat enumeratywnie wymienia środki zaskarżenia i uwzględniając powoływane wyżej orzecznictwo, należy udzielić odpowiedzi przeczącej.
- 37 Dodatkowo godzi się zauważyć, że w wyroku w sprawie Cement Sąd nie stwierdził, odmiennie od tego co utrzymuje skarżąca, że koszty gwarancji bankowej podlegają zwrotowi. Stwierdził on jedynie — i to w dodatku w kontekście spraw T-50/95 i T-51/95, w których skarżąca nie jest stroną - że „żądania te związane są w rzeczywistości z wykonaniem niniejszego wyroku i że w świetle art. 176 traktatu WE (obecnie art. 233 WE), to na Komisji spoczywa obowiązek podjęcia środków, które zapewnią wykonanie wyroku” (wyrok w sprawie Cement, pkt 5118).

Z powyższego wynika, że Sąd nie orzekł, iż na Komisji spoczywa obowiązek zwrotu kosztów gwarancji bankowej na podstawie art. 233 WE. Stwierdził on tylko, że obowiązkiem Komisji jest podjęcie środków, które zapewnią wykonanie wyroku. W tym zakresie trzeba przypomnieć, że nie jest rolą Sądu zastępowanie Komisji przy określaniu środków, jakie powinna ona podjąć w świetle art. 233 WE (wyrok Sądu z dnia 8 października 1992 r. w sprawie T-84/91 Meskens przeciwko Parlamentowi, Rec. str. II-2335, pkt 78 i 79).

38 Należy również zauważyć, że sprawy niniejszej nie da się porównać ze sprawą Corus UK przeciwko Komisji zakończoną przywołanym w pkt 8 powyżej wyrokiem. W wyroku tym (w pkt 39) Sąd stwierdził, że w sytuacji, gdy podnoszona szkoda jest następstwem decyzji Komisji, w stosunku do której sąd wspólnotowy orzekł nieważność, art. 34 EWWiS (odpowiednik w traktacie EWWiS art. 233 WE) ustanawia szczególny środek prawny, odrębny od środka przewidzianego przez ogólną regulację dotyczącą odpowiedzialności Wspólnoty zawartą w art. 40 EWWiS (odpowiednik w traktacie EWWiS art. 288 WE).

39 Niemniej jednak powoływany w niniejszej sprawie art. 233 WE zredagowany jest inaczej niż art. 34 EWWiS. Zgodnie z tym ostatnim przepisem Komisja nie tylko ma obowiązek przedsięwziąć środki niezbędne do zapewnienia sprawiedliwego naprawienia szkody będącej bezpośrednim następstwem decyzji lub zalecenia, w stosunku do których stwierdzono nieważność, lecz jej bezczynność w tej kwestii otwiera drogę do wystąpienia do Trybunału ze skargą o odszkodowanie. W tych okolicznościach rozstrzygnięcie Sądu w przywołanym w pkt 8 powyżej wyroku kończącym postępowanie w sprawie Corus UK przeciwko Komisji nie znajduje w niniejszej sprawie zastosowania.

40 Z tych wszystkich względów, o których mowa wyżej, skarga — w części, w której opiera się na art. 233 WE — powinna zostać odrzucona jako niedopuszczalna.

— W przedmiocie wniosku skarżącej o potraktowanie skargi jako skargi o stwierdzenie nieważności lub skargi na bezczynność

- 41 Należy przede wszystkim przypomnieć, że na wstępie skargi skarżąca stwierdza, iż jej przedmiotem jest „żądanie naprawienia szkody”. Poza tym, we wnioskach skargi skarżąca żąda „nakazania Komisji zapłaty kwoty 139 002,21 euro powiększonej o odsetki za zwłokę wynoszące 5,75% w stosunku rocznym począwszy od dnia 15 kwietnia 2000 r.”. Z powyższego wynika wyraźnie, że przedmiotem niniejszego postępowania jest uzyskanie naprawienia szkody, nie zaś doprowadzenie do stwierdzenia nieważności aktu czy orzeczenia o dopuszczeniu się przez pozwaną bezczynności.
- 42 Artykuł 21 akapit pierwszy statutu Trybunału, który stosuje się do postępowania przed Sądem na podstawie art. 53 akapit pierwszy tego statutu, stanowi, że „wniesienie skargi do Trybunału następuje poprzez skierowanie jej w formie pisemnej do sekretarza Trybunału” oraz że „skarga musi zawierać nazwisko i adres zamieszkania skarżącego oraz charakter osoby podpisującej, wskazanie strony lub stron, przeciw którym wnosi się skargę, przedmiot sporu, wnioski oraz związane przedstawienie zarzutów prawnych stanowiących podstawę skargi”.
- 43 Podobnie, art. 44 § 1 lit. c) regulaminu Sądu stanowi, że skarga określona w art. 21 statutu Trybunału wymienia przedmiot sporu oraz związane przedstawienie zarzutów.
- 44 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem oznaczenie wymienionych wyżej elementów powinno być wystarczająco jasne i precyzyjne, by strona pozwana mogła przygotować się do obrony oraz by Sąd mógł orzec w przedmiocie skargi, w stosownych przypadkach bez konieczności pozyskiwania dodatkowych informacji. Celem zapewnienia przestrzegania zasady pewności prawa oraz zasady właściwego

sprawowania wymiaru sprawiedliwości, dla dopuszczalności skargi konieczne jest, by istotne elementy stanu faktycznego i prawnego, na których się ona opiera, przedstawione były chociażby zwięźle, lecz w sposób spójny i zrozumiały, w samym tekście skargi (wyrok Sądu z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie T-348/94 Enso Española przeciwko Komisji, Rec. str. II-1875, pkt 143).

45 Poza tym, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, z art. 44 § 1 w zw. z art. 48 § 2 regulaminu Sądu wynika, że przedmiot żądania powinien być określony w skardze. Żądanie sformułowane po raz pierwszy w odpowiedzi na uwagi strony przeciwnej stanowi zmianę pierwotnego przedmiotu skargi i w związku z tym należy je traktować jako nowe żądanie oraz odrzucić jako niedopuszczalne (zob. wyrok Sądu z dnia 11 stycznia 2002 r. w sprawie T-210/00 Biret i Cie przeciwko Radzie, Rec. str. II-47, pkt 49 oraz przywoływane tam orzecznictwo). To samo rozumowanie znajduje zastosowanie wówczas, gdy pierwotny przedmiot skargi jest modyfikowany w ramach uwag dotyczących zarzutu niedopuszczalności.

46 W świetle tego, co zostało wskazane powyżej oraz mając na uwadze okoliczność, iż jedynym przedmiotem skargi było uzyskanie „naprawienia szkody”, wniosek skarżącej, by skargę — w części, w której opiera się ona na art. 233 akapit pierwszy WE — potraktować jako skargę o stwierdzenie nieważności lub skargę na bezczynność należy odrzucić jako niedopuszczalną.

W przedmiocie przedawnienia skargi o odszkodowanie opartej na art. 235 WE oraz art. 288 akapit drugi WE

Argumenty stron

47 Pozwana kwestionuje również — jeśli chodzi o część kosztów bankowych poniesionych przez skarżącą — dopuszczalność skargi opartej na art. 235 WE w zw. z art. 288 akapit drugi WE.

- 48 Zdaniem pozwanej w świetle art. 46 statutu Trybunału roszczenia, których dochodzi skarżąca, uległy przedawnieniu, a skarga jest niedopuszczalna w zakresie, w jakim dotyczy kosztów udzielenia gwarancji bankowej poniesionych przed 31 stycznia 1998 r.
- 49 W niniejszej sprawie akt, który ewentualnie może rodzić odpowiedzialność odszkodowawczą wobec skarżącej, tj. decyzja Cement, wydany został w dniu 30 listopada 1994 r., zaś skarżąca powzięła o nim wiadomość w dniu 3 lutego 1995 r. Gwarancje bankowe ustanowiono w dniach 18 i 21 kwietnia 1995 r., a następnie przedstawiono je Komisji. Okres, na który opiewała gwarancja, rozpoczynał się wraz z upływem terminu płatności, tj. w dniu 3 maja 1995 r. Jeśli przyjąć, że jak utrzymuje pozwana, z tym właśnie dniem spełnione zostały przesłanki powstania obowiązku naprawienia szkody, dzień 3 maja 1995 r. należy uznać za dzień, w którym rozpoczął bieg okres przedawnienia.
- 50 Pozwana przyznaje, że w niniejszej sprawie szkoda nie została wyrządzona w sposób natychmiastowy, lecz miała charakter ciągły i trwała do czasu wygaśnięcia gwarancji bankowych. W takim przypadku przewidziane w art. 46 statutu Trybunału przedawnienie stosuje się do okresu sprzed pięciu lat poprzedzających dzień, w którym wystąpiło zdarzenie przerywające bieg przedawnienia, bez uszczerbku dla praw powstałych w czasie późniejszym.
- 51 Zdaniem pozwanej, w swoim piśmie z dnia 5 kwietnia 2002 r. skarżąca faktycznie zażądała od niej zwrotu kosztów gwarancji bankowych, powołując się na art. 288 akapit drugi WE, lecz sprzecznie z wymogiem art. 46 zdanie trzecie statutu Trybunału nie wniosła ona następnie skargi w terminie przewidzianym w art. 230 WE.
- 52 Na tej podstawie pozwana wnioskuje, że przerwanie biegu przedawnienia nastąpiło dopiero wraz z wniesieniem skargi w dniu 31 stycznia 2003 r. oraz że prawo do żądania zwrotu kosztów gwarancji bankowych poniesionych przed dniem 31 stycznia 1998 r. uległo w związku z tym przedawnieniu.

- 53 Skarżąca twierdzi, że — przeciwnie — bieg terminu przedawnienia uprawnienia do żądania zwrotu kosztów gwarancji bankowych rozpoczął się dopiero z chwilą ogłoszenia wyroku w sprawie Cement. Powołując się w szczególności na wyrok Trybunału z dnia 27 stycznia 1982 r. w sprawach połączonych 256/80, 257/80, 265/80, 267/80 i 5/81 Birra Wührer i in. przeciwko Radzie i Komisji (Rec. str. 85, pkt 10–12), skarżąca twierdzi, że dopiero z chwilą ogłoszenia wyroku spełnione zostały przesłanki powstania obowiązku naprawienia szkody.
- 54 Zdaniem skarżącej okolicznością, która ma decydujące znaczenie dla powstania uprawnienia do żądania naprawienia szkody, nie jest w niniejszej sprawie sama niezgodność z prawem decyzji nakładającej grzywnę, lecz stwierdzenie nieważności tej decyzji przez sąd, ponieważ tak długo, jak długo decyzja uznawana była za ważną, istniała podstawa prawna do utrzymywania w mocy gwarancji bankowych. Ze względu na to, że skarga o stwierdzenie nieważności decyzji nakładającej grzywnę nie ma charakteru zawieszającego, obowiązek zawarty w rozstrzygnięciu decyzji w sprawie Cement pozostawał aktualny przez cały czas trwania procedury.
- 55 Przyjęcie innego stanowiska byłoby zdaniem skarżącej sprzeczne z zasadą ekonomiki procesowej, ponieważ zakładałoby konieczność wystąpienia ze skargą o odszkodowanie mającą na celu zwrot poniesionych kosztów gwarancji bankowych jednocześnie ze skargą o stwierdzenie nieważności decyzji nakładającej grzywnę. A zatem, by uniknąć sprzecznych rozstrzygnięć co do ważności przedmiotowej decyzji, Sąd nie mógłby wydać orzeczenia w sprawie ze skargi o odszkodowanie przed wydaniem wyroku stwierdzającego nieważność decyzji, i w związku z tym postępowanie ze skargi o odszkodowanie musiałoby zostać do tego czasu zawieszane.
- 56 Poza tym, rozmiar szkody zależał, zdaniem skarżącej, od długości postępowania w sprawie ze skargi o stwierdzenie nieważności. Z tego względu w niniejszej sprawie nie mamy do czynienia ze szkodą ciągłą.

- 57 Wreszcie, skarżąca twierdzi, że stanowisko przyjęte przez pozwaną prowadzi to takiego skutku, że termin przedawnienia roszczenia o zwrot kosztów udzielenia gwarancji bankowych biegnie w czasie trwania postępowania w przedmiocie stwierdzenia nieważności. W ten sposób pozwana mogłaby unikać spełnienia żądań odszkodowawczych poprzez złożenie odwołania - tak, by wyrok stwierdzający nieważność stał się prawomocny w najpóźniejszym z możliwych terminie.
- 58 Na tej podstawie skarżąca wyciąga wniosek, że termin przedawnienia rozpoczął swój bieg w marcu 2000 r. i został przerwany poprzez złożenie skargi w dniu 31 stycznia 2003 r., tj. przed upływem terminu przedawnienia, zgodnie z art. 46 statutu Trybunału.

Ocena Sądu

- 59 Zgodnie z istniejącym orzecznictwem termin przedawnienia roszczeń z tytułu odpowiedzialności pozaumownej Wspólnoty nie rozpoczyna swojego biegu do czasu kumulatywnego spełnienia wszystkich przesłanek powstania obowiązku naprawienia szkody (wyrok Sądu z dnia 11 stycznia 2002 r. w sprawie T-174/00 Biret International przeciwko Radzie, Rec. str. II-17, pkt 38).
- 60 W niniejszej sprawie szkoda, którą rzekomo poniosła skarżąca, wystąpiła od momentu udzielenia gwarancji bankowych. W tym zakresie z załączników 2 i 3 do skargi wynika, że gwarancja bankowa przedstawiona przez Alsen Breitenburg udzielona została na okres od dnia 3 maja 1995 r. do dnia 2 maja 2000 r. przez Berenberg Bank, zaś gwarancja bankowa przedstawiona przez Nordcement udzielona została na okres od dnia 18 kwietnia 1995 r. do dnia 3 maja 2000 r. przez Deutsche Bank. Od tego momentu banki te pobierały opłaty obliczone na podstawie prowizji rocznej wyrażonej w określonym procencie kwot, na które opiewały gwarancje (0,45% w przypadku Berenburg Bank i 0,375% w przypadku Deutsche Bank).

- 61 W tych okolicznościach kwoty należne bankom proporcjonalne były do liczby dni, w czasie których gwarancje pozostawały w mocy. To wyliczenie opłat bankowych wynika z załącznika 2 do skargi i opiera się na fakcie, że Berenberg Bank obliczył wysokość opłat proporcjonalnie do liczby dni, które upłynęły. Na rozprawie skarżąca potwierdziła, że wysokość opłat z tytułu gwarancji bankowych uzależniona była od liczby dni.
- 62 Ponadto, należy zauważyć, że narosłe opłaty podlegają zapłacie, niezależnie od wyniku postępowania w przedmiocie skargi o stwierdzenie nieważności.
- 63 Przy założeniu, że decyzja w sprawie Cement była niezgodna z prawem (co potwierdza fakt złożenia przez skarżącą skargi o stwierdzenie nieważności), skarżąca mogła podnieść kwestię odpowiedzialności pozaumownej Wspólnoty od momentu ustanowienia gwarancji bankowych. W tym zakresie mogła ona powołać się na szkodę przyszłą, lecz pewną i dająca się określić (tj. odpowiadającą wysokości stosownych kosztów gwarancji bankowych) z uwagi na to, że szkoda ta dawała się przewidzieć z dostateczną pewnością (w kwestii możliwości powoływania się na szkodę przyszłą zob. m.in. wyrok Trybunału z dnia 2 czerwca 1976 r. w sprawach połączonych od 56/74 do 60/74 Kampffmeyer i in. przeciwko Radzie i Komisji, Rec. str. 711, pkt 6 oraz wyrok Sądu z dnia 8 czerwca 2000 r. w sprawach połączonych T-79/96, T-260/97 i T-117/98 Camar i Tico przeciwko Komisji i Radzie, Rec. str. II-2193, pkt 192 i 207).
- 64 Odmiennie od tego, co twierdzi skarżąca, stwierdzenie nieważności decyzji w sprawie Cement nie było konieczne do rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia roszczeń odszkodowawczych. Sąd miał już okazję stwierdzić, że okoliczność, iż w opinii danego skarżącego nie dysponował on jeszcze wszystkimi dowodami, przy pomocy których mógłby w dostateczny sposób wykazać odpowiedzialność Wspólnoty w ramach postępowania sądowego, nie powoduje wstrzymania biegu przedawnienia. W przeciwnym razie doszłoby do pomieszenia proceduralnego kryterium dotyczącego rozpoczęcia okresu przedawnienia i ustalenia, że spełnione zostały przesłanki odpowiedzialności, które może być ostatecznie dokonane jedynie

przez sąd, przed którym toczy się postępowanie co do istoty sprawy (postanowienie Sądu z dnia 17 stycznia 2001 r. w sprawie T-124/99 Autosalone Iskra dei Fratelli Rossi przeciwko Komisji, Rec. str. II-53, pkt 24).

- 65 W niniejszej sprawie o ewentualnym naruszeniu prawa wspólnotowego można mówić od momentu wydania decyzji w sprawie Cement. Z chwilą, gdy skarżącej przekazano decyzję, w świetle prawa formalnie została o niej powiadomiona. I w tym właśnie momencie decyzja w sprawie Cement zaczęła wywoływać skutki prawne w odniesieniu do skarżącej. Począwszy od tego dnia skarżącej przysługiwało uprawnienie do powoływania się na naruszenie prawa wspólnotowego.
- 66 Przyjęcie innego stanowiska prowadziłoby poza tym do zakwestionowania autonomicznego charakteru skargi o odszkodowanie w porównaniu z innymi środkami zaskarżenia, w szczególności w porównaniu ze skargą o stwierdzenie nieważności (co do autonomicznego charakteru skargi o odszkodowanie zob. wyrok Sądu z dnia 10 kwietnia 2002 r. w sprawie T-209/00 Lamberts przeciwko Rzecznikowi Praw Obywatelskich, Rec. str. II-2203, pkt 58 i powoływane tam orzecznictwo).
- 67 Argumenty skarżącej odnoszące się do ekonomii procesowej nie mają w tym zakresie zastosowania. Nawet jeśli zasada ta pozwala uniknąć sytuacji, w której dany podmiot byłby zmuszony do ponownego złożenia skargi w razie zastąpienia zaskarżonej decyzji nową decyzją [wyrok Sądu z dnia 10 października 2001 r. w sprawie T-111/00 British American Tobacco International (Investments) przeciwko Komisji, Rec. str. II-2997, pkt 22], nie upoważnia ona jednak do kwestionowania reguł rządzących przedawnieniem roszczeń odszkodowawczych. A taki właśnie skutek miałyby przychylenie się do stanowiska skarżącej.
- 68 Mając na względzie to, co zostało stwierdzone powyżej, należy uznać, że termin przedawnienia roszczeń odszkodowawczych z tytułu odpowiedzialności pozaumownej rozpoczął swój bieg wraz z ustanowieniem gwarancji bankowych przez zainteresowane spółki, tj. w dniu 3 maja 1995 r. dla Alsen Breitenburg oraz 18 kwietnia 1995 r. dla Nordcement.

- 69 Należy jednak wziąć pod uwagę również fakt, że szkoda, której dotyczy niniejsze postępowanie, nie ma charakteru jednorazowego, lecz ciągły. Jak wskazano powyżej, opłaty naliczane były proporcjonalnie do liczby dni, podczas których gwarancje bankowe pozostawały w mocy. Okoliczność ta została zresztą potwierdzona przez skarżącą na rozprawie. Dlatego też wysokość podnoszonej szkody zmieniała się z każdym dniem, a szkoda miała charakter dynamiczny.
- 70 W takim wypadku przedawnienie, o którym mowa w art. 46 statutu Trybunału, stosuje się, biorąc za punkt odniesienia dzień, w którym wystąpiło zdarzenie przerywające jego bieg, do okresu sprzed ponad pięciu lat poprzedzających ten dzień, bez uszczerbku dla praw, które powstały w czasie późniejszym (wyroki Sądu: z dnia 16 kwietnia 1997 r. w sprawie T-20/94 Hartmann przeciwko Radzie i Komisji, Rec. str. II-595, pkt 132; w przywołanej w pkt 59 powyżej sprawie Biret International przeciwko Radzie, pkt 41 oraz postanowienie Sądu z dnia 19 września 2001 r. w sprawie T-332/99 Jestädt przeciwko Radzie i Komisji, Rec. str. II-2561, pkt 44 i 45).
- 71 W tym zakresie art. 46 statutu Trybunału stanowi, że czynnością, która przerywa bieg przedawnienia, jest skarga do Trybunału lub uprzednie żądanie skierowane przez poszkodowanego do właściwej instytucji. W tym ostatnim przypadku skargę należy wnieść w terminie dwumiesięcznym, o którym mowa w art. 230 WE, a w stosownych przypadkach zastosowanie znajduje art. 232 akapit drugi WE.
- 72 W niniejszej sprawie w pierwszym piśmie z dnia 28 września 2001 r. skarżąca zażądała od pozwanej, na podstawie art. 91 regulaminu Sądu, zwrotu kosztów związanych z ustanowieniem gwarancji bankowych. W piśmie z dnia 5 kwietnia 2002 r. powtórzyła swoje żądanie, powołując się na art. 288 akapit drugi WE.
- 73 Jednakże, w następstwie złożenia tych dwóch żądań skarżąca nie wniosła - zgodnie z wymogiem art. 46 zdanie trzecie statutu Trybunału - skargi w terminie przewidzianym w art. 230 WE. Wystosowanie tych pism nie stanowi zatem czynności przerywającej bieg terminu przedawnienia w rozumieniu art. 46 statutu Trybunału.

- 74 Z tych wszystkich względów i mając na uwadze fakt, iż będąca przedmiotem niniejszego postępowania skarga została wniesiona 31 stycznia 2003 r., należy ją odrzucić jako niedopuszczalną w części dotyczącej kosztów udzielenia gwarancji bankowej poniesionych przez skarżącą wcześniej niż pięć lat przed tą datą, tj. przed 31 stycznia 1998 r.

Co do istoty sprawy

- 75 Ze względu na to, że skarga — w części, w jakiej opiera się na art. 233 WE — podlega odrzuceniu, badanie istoty sprawy przez Sąd ogranicza się do analizy argumentów skarżącej przedstawionych na podstawie art. 288 akapit drugi WE oraz art. 235 WE. Poza tym, z uwagi na to, że skarga o odszkodowanie podlega odrzuceniu jako niedopuszczalna w części, w której dotyczy kosztów związanych z udzieleniem gwarancji bankowych poniesionych przez skarżącą przed 31 stycznia 1998 r., badanie istoty sprawy dotyczy jedynie kosztów poniesionych po tym dniu.

Argumenty stron

- 76 Jeśli chodzi o kwestię niezgodności z prawem decyzji w sprawie Cement, której nieważność została stwierdzona przez Sąd, skarżąca twierdzi, że decyzja ta dotknięta jest wadą, która pociąga za sobą odpowiedzialność Wspólnoty. Podkreśla ona, że nieważność tej decyzji w części stwierdzona została dlatego, że pozwana nie była w stanie wykazać naruszenia przez skarżącą art. 85 traktatu WE lub jej uczestnictwa w porozumieniach ograniczających konkurencję. W związku z tym skarżąca stoi na stanowisku, że Komisja popełniła w niniejszej sprawie istotny błąd.
- 77 Skarżąca twierdzi, że przy podejmowaniu decyzji w sprawie Cement pozwanej nie przysługiwało prawo do działania na zasadzie swobodnego uznania. Powołując się na wyrok Trybunału z dnia 10 lipca 2003 r. w sprawie C-472/00 P Komisja przeciwko

Fresh Marine (Rec. str. I-7541), stwierdza ona, że z tego względu dla stwierdzenia istnienia „naruszenia, które jest dostatecznie poważne” wystarczy zwykle naruszenia prawa wspólnotowego. Zgodnie z tym, co zostało stwierdzone w wyroku w sprawie Cement, pozwana nie mogła w tym przypadku nałożyć grzywny, co oznacza całkowite ograniczenie przysługującego jej zakresu swobodnego uznania. Poza tym niniejsza sprawa różni się, zdaniem skarżącej, od przywołanej w pkt 8 powyżej sprawy zakończonej wyrokiem Corus UK przeciwko Komisji, w której chodziło o ustalenie, czy przy określaniu wysokości grzywny Komisja przekroczyła granice swobodnego uznania. Na tej podstawie skarżąca twierdzi, że w niniejszej sprawie niezgodność z prawem decyzji nakładającej grzywnę wystarczy dla pociągnięcia Wspólnoty do odpowiedzialności.

- 78 W tych okolicznościach ustalenie, że sprawa ma złożony charakter, jest okolicznością bez znaczenia. Jednakże należałoby rozważyć szczególną sytuację skarżącej. Nie może być ona postrzegana jako złożona z uwagi na to, że Sąd stwierdził, iż w niniejszej sprawie nie przedstawiono ku temu dostatecznych dowodów. W każdym razie należy uznać, że doszło do poważnego naruszenia spoczywającego na Komisji obowiązku dochowania staranności.
- 79 Wreszcie, skarżąca zauważa, że fakt istnienia, bądź też braku istnienia, współpracy ze strony innych przedsiębiorstw w toku procedury administracyjnej, nie może w żadnym przypadku jej szkodzić. Poza tym, koszty udzielenia gwarancji bankowych podlegają zwrotowi na zasadzie słuszności.
- 80 Odnosząc się do związku przyczynowego, skarżąca stwierdza, że decyzja w sprawie Cement bezpośrednio wyrządziła jej szkodę w postaci poniesionych kosztów gwarancji bankowych. Twierdzi ona, że szkoda ta nie była uzależniona od jej swobodnej decyzji i podkreśla, że gdyby jej skarga o stwierdzenie nieważności nie została uwzględniona, poniosłaby ona szkodę czy to w postaci odsetek, które musiałaby zapłacić, czy też w postaci kosztów gwarancji bankowych, którymi została obciążona. Skarżąca stwierdza również, że gdyby ustanowienie gwarancji bankowej nie wywoływało tych samych skutków prawnych co natychmiastowa zapłata grzywny, nie stanowiłoby ono dla przedsiębiorców ważnej alternatywy.

- 81 Co do wysokości szkody, skarżąca załącza do swojej skargi dwa rozliczenia bankowe na łączną kwotę 139 002,21 euro. Żąda ona również zasądzenia od Komisji odsetek za zwłokę (w wysokości 5,75%) od dnia, w którym upłynął miesiąc od ogłoszenia wyroku w sprawie Cement, tj. od dnia 15 kwietnia 2000 r.
- 82 Pozwana z kolei twierdzi, że skarżąca błędnie odczytuje przywołany w pkt 77 powyżej wyrok w sprawie Komisja przeciwko Fresh Marine. W wyroku tym Trybunał stwierdził tylko, że zwykłe naruszenie prawa wspólnotowego „może” okazać się wystarczającym dla stwierdzenia istnienia naruszenia, które jest dostatecznie poważne. Decydującym kryterium jest, zdaniem pozwanej, okoliczność, czy popełnione uchybienie jest uchybieniem oczywistym i istotnym. W jej opinii należy przeanalizować wszelkie czynniki, które mogą dać odpowiedź na pytanie, czy uchybienie ze strony Komisji miało istotny charakter.
- 83 W niniejszej sprawie pozwana twierdzi, że sprawa zakończona wyrokiem w sprawie Cement była niezwykle złożona. Naruszenie obejmowało wiele wątków, dotyczyło znacznej części przemysłu europejskiego oraz bardzo dużej liczby podmiotów i, co za tym idzie - adresatów decyzji. Porozumienie utrzymywane było w tajemnicy, a w trakcie dochodzenia żadne z przedsiębiorstw nie podejmowało współpracy w stopniu, który przekraczałby niezbędne minimum przewidziane w przepisach dotyczących uprawnień dochodzeniowych.
- 84 Co do związku przyczynowego, pozwana jest zdania, że w przeciwieństwie do uiszczenia grzywny, ustanowienie gwarancji bankowej nie jest obowiązkowe. Na tej podstawie twierdzi ona, że nie istnieje bezpośredni związek przyczynowy, w rozumieniu istniejącego orzecznictwa, pomiędzy ewentualnym uchybieniem ze strony Komisji a szkodą, na którą powołuje się skarżąca.
- 85 Co do szkody, pozwana twierdzi, że jeśli chodzi o żądanie zapłaty odsetek, to w dniu 15 kwietnia 2000 r. (tj. w dniu, od którego zdaniem skarżącej należą się jej odsetki) nie miała ona żadnej wiedzy na temat żądań skarżącej oraz dochodzonych kwot. Zaś

co do pisma skarżącej z dnia 5 kwietnia 2002 r., pozwana podnosi, że w jego następstwie nie doszło do złożenia skargi w terminie przewidzianym w art. 46 zdanie drugie statutu Trybunału. W związku z tym pozwana jest zdania, że w każdym razie odsetek za zwłokę można żądać co najwyżej od dnia wniesienia skargi będącej przedmiotem niniejszego postępowania, tj. od dnia 31 stycznia 2003 r. Wreszcie, jeśli chodzi o wysokość żądanych odsetek, pozwana podkreśla, że stopa procentowa stosowana przez Europejski Bank Centralny do swoich głównych operacji refinansowych w dniu 31 stycznia 2003 r. znajdowała się na poziomie 2,75%. Dokonane przez Sąd w przywołanym w pkt 8 powyżej wyroku w sprawie Corus UK przeciwko Komisji podwyższenie o dwa punkty procentowe skutkowało uzyskaniem stopy procentowej w wysokości 4,75%, nie zaś 5,75%, jak twierdzi skarżąca.

Ocena Sądu

- 86 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem powstanie odpowiedzialności pozaumownej Wspólnoty w rozumieniu art. 288 akapit drugi WE zależy od łącznego spełnienia się szeregu przesłanek, a mianowicie: zachowanie zarzucane instytucji powinno być niezgodne z prawem, szkoda powinna mieć charakter rzeczywisty oraz powinien istnieć związek przyczynowy pomiędzy owym zachowaniem a podnoszoną szkodą (wyrok Trybunału z dnia 29 września 1982 r. w sprawie 26/81 *Oleifici Mediterranei* przeciwko EWG, Rec. str. 3057, pkt 16 oraz wyrok Sądu z dnia 16 października 1996 r. w sprawie T-336/94 *Efisol* przeciwko Komisji, Rec. str. II-1343, pkt 30).

Co do przesłanki dotyczącej niezgodności z prawem zaskarżonego zachowania

- 87 Jeśli chodzi o przesłankę dotyczącą niezgodności z prawem zaskarżonego zachowania, należy stwierdzić, że zgodnie z istniejącym orzecznictwem konieczne jest wykazanie istnienia wystarczająco istotnego naruszenia normy prawnej, która przyznaje jednostkom określone uprawnienia. W tym zakresie należy przypomnieć, że system wypracowany przez Trybunał w dziedzinie odpowiedzialności pozaumownej Wspólnoty uwzględnia między innymi złożoność sytuacji, które podlegają uregulowaniu, trudności w stosowaniu czy wykładni określonych aktów,

a w szczególności zakres swobodnego uznania przysługującego podmiotowi, który wydał zaskarżony akt. Rozstrzygającym kryterium pozwalającym uznać, że nastąpiło wystarczająco istotne naruszenie, jest oczywiste i poważne wykroczenie przez daną instytucję Wspólnoty poza przysługujący jej zakres swobodnej oceny. W sytuacji gdy instytucji tej przysługuje jedynie bardzo ograniczony zakres swobodnego uznania lub nie ma go ona wcale, nawet nieznaczne odejście od litery prawa wspólnotowego może wystarczyć do wykazania, iż nastąpiło wystarczająco istotne naruszenie prawa wspólnotowego (wyroki Trybunału: z dnia 4 lipca 2000 r. w sprawie C-352/98 P Bergaderm i Goupil przeciwko Komisji, Rec. str. I-5291, pkt 40 oraz pkt 42–44; z dnia 10 grudnia 2002 r. w sprawie C-312/00 P Komisja przeciwko Camar i Tico, Rec. str. I-11355, pkt 52–55 oraz przywołany w pkt 77 powyżej wyrok w sprawie Komisja przeciwko Fresh Marine, pkt 24–26).

— Kontekst faktyczny i prawny decyzji w sprawie Cement

88 Na wstępie należy przede wszystkim przypomnieć, że zgodnie z art. 1 decyzji w sprawie Cement pewne zrzeszenia, korporacje i przedsiębiorstwa (w tym skarżąca) naruszyły art. 85 ust. 1 traktatu WE poprzez uczestnictwo w porozumieniu (zwanym „porozumieniem Cembureau” od nazwy Europejskiego Stowarzyszenia Producentów Cementu), którego celem była ochrona rynków krajowych oraz uregulowanie przewozu cementu pomiędzy państwami. W skład stowarzyszenia Cembureau wchodził członkowie bezpośredni i członkowie pośredni. Przedsiębiorstwa, których fuzja doprowadziła do powstania skarżącej, należały do tej drugiej kategorii członków (zob. między innymi pkt 1440 wyroku w sprawie Cement). Mając to na uwadze, w odniesieniu do członków pośrednich Cembureau, w art. 1 decyzji Cement wymieniono przedsiębiorstwa (w tym skarżąca), których uczestnictwo w porozumieniu Cembureau przejawiało się we wzięciu udziału we wprowadzaniu go w życie (pkt 4076 wyroku w sprawie Cement).

89 W tym zakresie art. 5 decyzji w sprawie Cement stwierdzał, że pewne zrzeszenia, korporacje i przedsiębiorstwa (w tym skarżąca) naruszyły art. 85 ust. 1 traktatu WE poprzez uczestnictwo, w ramach European Cement Export Committee (zwanego dalej „ECEC”), w uzgodnionych praktykach mających na celu uniemożliwienie napływu konkurentów na odpowiednie rynki krajowe Wspólnoty.

- 90 Z tych względów, na podstawie art. 9 decyzji w sprawie Cement na Alsen Breitenburg i Nordcement (których fuzja doprowadziła do powstania skarżącej) nałożono grzywny w wysokości odpowiednio 3,841 miliona i 1,85 miliona euro.
- 91 Jednakże Sąd stwierdził, że dowody przywołane w decyzji w sprawie Cement, nawet jeśli wziąć je pod uwagę łącznie, nie wykazują w sposób dostateczny, by w ramach swojej współpracy w Komitecie ds. eksportu członkowie ECEC zamierzali znaleźć rynki zbytu dla nadwyżek ich produkcji i w ten sposób wzmocnić zasadę ochrony rynków krajowych (pkt 3849 wyroku w sprawie Cement).
- 92 W zakresie, w jakim działania ECEC zostały uznane w pkt 5 decyzji w sprawie Cement za naruszenie art. 85 ust. 1 traktatu WE na tej podstawie, że miały na celu uniemożliwienie napływu konkurentów na odpowiednie rynki krajowe Wspólnoty, Sąd orzekł o nieważności art. 5 decyzji w sprawie Cement (pkt 3850 uzasadnienia oraz pkt 16 i 17 sentencji wyroku w sprawie Cement).
- 93 Poza tym, z uwagi na to, że nie wykazano, by zachowania, o których mowa w art. 5 decyzji Cement, miały ten sam cel co porozumienie Cembureau, Sąd orzekł, że zachowania te nie mogły być uznane za elementy składowe naruszenia, o którym mowa w art. 1 decyzji w sprawie Cement (pkt 4058 wyroku w sprawie Cement). W związku z tym Sąd postanowił stwierdzić nieważność również art. 1 decyzji w sprawie Cement w części dotyczącej skarżącej (pkt 4074–4079 uzasadnienia oraz pkt 16 i 17 sentencji wyroku w sprawie Cement).
- 94 W konsekwencji stwierdzono także nieważność art. 9 decyzji w sprawie Cement, który nakłada grzywny na Alsen Breitenburg i Nordcement (pkt 4718 uzasadnienia oraz pkt 16 i 17 sentencji wyroku w sprawie Cement).

— Zakres swobodnego uznania, jakim dysponowała Komisja

- 95 Należy przypomnieć, że sprawowanie ogólnej kontroli, czy zaszły okoliczności pociągające za sobą konieczność zastosowania art. 85 ust. 1 traktatu WE, należy w całości do sądu wspólnotowego. Jedynie w przypadku sprawowania kontroli nad złożonymi ocenami ekonomicznymi dokonywanymi przez Komisję sąd wspólnotowy ogranicza się do weryfikacji, czy przestrzegane były reguły proceduralne oraz zasady dotyczące obowiązku uzasadnienia aktu, a także czy nie wystąpił błąd co do okoliczności faktycznych oraz czy nie wystąpił oczywisty błąd w ocenie i czy nie doszło do nadużycia uprawnień (wyroki Trybunału: z dnia 11 lipca 1985 r. w sprawie 42/84 Remia i in. przeciwko Komisji, Rec. str. 2545, pkt 34 oraz z dnia 28 maja 1998 r. w sprawie C-7/95 P Deere przeciwko Komisji, Rec. str. I-3111, pkt 34).
- 96 W niniejszej sprawie należy przede wszystkim zauważyć, że sprawowana przez Sąd kontrola, której wynikiem było stwierdzenie nieważności decyzji w sprawie Cement w części dotyczącej skarżącej, dotyczyła zachowania sprzecznego z art. 85 ust.1 traktatu WE. Nie dotyczyła ona ustalenia przez Komisję wysokości grzywien nałożonych na skarżącą.
- 97 Poza tym, z pkt 3771–3850 wyroku w sprawie Cement - które zawierają uzasadnienie stwierdzenia nieważności art. 5, a co za tym idzie również art. 1 i 9 decyzji Cement w części, która dotyczy skarżącej - wynika, iż Sąd dokonał całościowej kontroli prawidłowości zastosowania przez pozwaną art. 85 ust. 1 traktatu WE.
- 98 W odpowiednich punktach wyroku w sprawie Cement brak jest odniesienia do ocen ekonomicznych dokonanych przez Komisję lub do jakiegokolwiek zakresu swobodnego uznania, którym miałyby ona dysponować, a który mógłby ograniczyć zakres kontroli sprawowanej przez Sąd.

99 Wreszcie, należy podkreślić, że zakwalifikowanie zachowania określonych przedsiębiorstw jako naruszające lub nie art. 85 ust. 1 traktatu WE wynikało po prostu z zastosowania prawa do tych elementów stanu faktycznego, na temat których Komisja miała wiedzę.

100 Z powyższego można wysnuć wniosek, że zakres swobodnego uznania, którym Komisja dysponowała w niniejszej sprawie, był ograniczony. W tych okolicznościach naruszenie art. 85 ust. 1 traktatu WE, o którym mowa w wyroku wydanym przez Sąd w sprawie Cement — tj. brak dostatecznych dowodów przedstawionych przez pozwaną na poparcie twierdzenia o dopuszczeniu się przez skarżącą zakazanych praktyk — może okazać się wystarczające dla stwierdzenia zaistnienia naruszenia, które jest dostatecznie poważne.

101 Niemniej jednak, jak wskazano w pkt 87 powyżej, system wypracowany przez Trybunał w dziedzinie odpowiedzialności pozaumownej Wspólnoty musi uwzględniać konieczność wzięcia pod uwagę przez sąd wspólnotowy - oprócz zakresu swobodnego uznania, którym dysponuje dana instytucja - między innymi złożoności sytuacji, które podlegają uregulowaniu, a także trudności w stosowaniu czy interpretacji określonych aktów.

— Złożoność sytuacji podlegających uregulowaniu i trudności w stosowaniu czy interpretacji określonych aktów

102 Należy po pierwsze stwierdzić, że sprawa zakończona decyzją, a następnie wyrokiem w sprawie Cement była wyjątkowo złożona. W tym zakresie należy odrzucić twierdzenie skarżącej, jakoby złożoność sprawy nie miała większego znaczenia. Przeciwnie, pozwala ona ocenić złożoność sytuacji podlegających uregulowaniu, w rozumieniu istniejącego orzecznictwa.

- 103 Trwające ponad trzy lata postępowanie dotyczyło zarówno zrzeczeń międzynarodowych, jak i krajowych, a także licznych przedsiębiorstw mających siedzibę w krajach trzecich oraz prawie wszystkich przedsiębiorstw wspólnotowych przedmiotowego sektora. Dochodzenie przeprowadzone przez stronę pozwaną zaowocowało zgromadzeniem bogatego materiału dowodowego.
- 104 Poza tym Sąd zwrócił uwagę na złożoność tej sprawy, stwierdzając w pkt 654 wyroku w sprawie Cement, że „w sprawie zakończonej wyrokiem Suiker Unie i in. przeciwko Komisji [...], która również miała złożony charakter, Trybunał stwierdził [...], że dwumiesięczny termin był rozsądnym terminem [na sporządzenie odpowiedzi na przedstawione zarzuty]”.
- 105 Poza tym, co się tyczy czasu trwania dochodzenia, w pkt 709 wyroku w sprawie Cement Sąd stwierdził, „że 31-miesięczny termin pomiędzy weryfikacją danych w kwietniu 1989 r. a powiadomieniem [o zarzutach] w listopadzie 1991 r. był terminem rozsądnym, jeśli wziąć pod uwagę trudności związane z przeprowadzeniem dochodzenia, które dotyczyło niemal całości europejskiego przemysłu cementowego” oraz że „fakt, iż po zakończeniu przesłuchań Komisja potrzebowała 20 miesięcy na podjęcie zaskarżonej decyzji w dniu 30 listopada 1994 r., nie stanowi naruszenia zasady przestrzegania rozsądnego terminu w ramach procedury administracyjnej w sprawach polityki konkurencji z uwagi na to, że zaskarżona decyzja skierowana była do 42 różnych przedsiębiorstw i zrzeczeń przedsiębiorstw, wymieniała 24 różne naruszenia i musiała być zredagowana w dziewięciu nowych językach urzędowych Wspólnoty”.
- 106 Sama skarżąca przyznaje zresztą w piśmie z dnia 28 września 2001 r. skierowanym do pozwanej, że sprawa niniejsza ma niezwykle złożony charakter. Skarżąca powołuje się w tym zakresie na przedmiot i naturę sporu, na jego ważki z punktu widzenia prawa wspólnotowego charakter, jak również na trudny charakter sprawy oraz na liczbę objętych nią przedsiębiorstw.

- 107 Po drugie, trzeba zwrócić uwagę na fakt, że w niniejszej sprawie sytuacja była tym bardziej skomplikowana, że przedsiębiorstwa, których dotyczyło dochodzenie prowadzone przez Komisję, były bezpośrednimi lub pośrednimi członkami Cembureau. W tym ostatnim przypadku, który dotyczył skarżącej, przedsiębiorstwa, których dotyczyło dochodzenie, reprezentowane były w ramach Cembureau przez odpowiednie zrzeczenia.
- 108 Należy po trzecie zauważyć, że jeśli chodzi o tę część decyzji w sprawie Cement, która dotyczy skarżącej, pozwana dysponowała materiałem dowodowym, którego interpretacja nie była wcale oczywista.
- 109 A zatem, jeśli chodzi o powody stwierdzenia nieważności decyzji w sprawie Cement w części dotyczącej skarżącej, Sąd (w pkt 3790 i 3792 wyroku w sprawie Cement) stwierdził przede wszystkim:

„[Z art. 1 aktu ustanawiającego ECEC z dnia 6 grudnia 1979 r., z art. 1 aktu ustanawiającego z dnia 26 września 1986 r., ze sprawozdania z zebrania, które odbyło się w Paryżu w dniu 23 stycznia 1979 r. oraz z wewnętrznej notatki Ciments Français z dnia 7 marca 1989 r.] nie [...] wynika, by prawdziwym celem, który stawiali sobie członkowie ECEC, było wzmocnienie zasady ochrony wewnętrznych rynków europejskich [...] Mimo [że notatka Blue Circle z dnia 1 grudnia 1983 r.] podkreślała związek pomiędzy ochroną rynków krajowych a znalezieniem rynku zbytu dla nadwyżek produkcji, nie należy domniemywać tylko i wyłącznie na podstawie istnienia komitetu ds. eksportu, że jego członkowie poprzez działania w ramach tego komitetu zmierzali do »uniemożliwienia napływu konkurentów na odpowiednie rynki krajowe Wspólnoty«”.

- 110 Co się zaś tyczy bezpośredniego lub pośredniego powiązania członków ECEC z Cembureau, Sąd (w pkt 3799 i 3800 wyroku w sprawie Cement) zauważył, że:

„Z pewnością dla stron porozumienia Cembureau, które uczestniczyły w działaniach ECEC po zawarciu tego porozumienia, informacje wymieniane w czasie zebrań komitetu ds. eksportu, a dotyczące rynków trzecich, były przydatne w celu znalezienia rynku zbytu dla nadwyżek produkcji poza Europą i w związku z tym znacznie ułatwiły realizację porozumienia Cembureau. Pośród członków ECEC figurują liczne podmioty będące członkami bezpośrednimi Cembureau (FIC, SFIC, Aalborg, Oficemen, Irish Cement, ATIC, Italcementi, Cementir i AGCI), których uczestnictwo w porozumieniu Cembureau nie pozostawia żadnej wątpliwości z powodu ich udziału w zebraniach szefów delegacji, w trakcie których doszło do zawarcia lub potwierdzenia porozumienia Cembureau [...]. Niemniej jednak nie oznacza to, że zorganizowana w ramach ECEC współpraca pomiędzy wszystkimi członkami tego komitetu miała na celu wzmocnienie zasady ochrony rynków krajowych”.

- 111 Co się tyczy stosunków pomiędzy ECEC a European Export Policy Committee (zwanym dalej „EPC”), Sąd (w pkt 3806 i 3821 wyroku w sprawie Cement) wypowiedział się w sposób następujący:

„W świetle dowodów, na które powołuje się Komisja w zaskarżonej decyzji [tj. dokumentów wymienionych w punkcie 32 motywów decyzji w sprawie Cement], należy stwierdzić, że członkowie ECEC zawsze uważali, iż ich komitet ds. eksportu posiada przynależne mu cechy i tożsamość, i jest w związku z tym bytem niezależnym od EPC [...]. Nawet jeśli założyć, że ochrona rynków krajowych była zasadą leżącą u podstaw współpracy w ramach EPC, to jednak dokumenty wymienione w punkcie 32 motywów zaskarżonej decyzji nie pozwalają stwierdzić, że istniejące związki pomiędzy ECEC a EPC wpłynęły na działalność ECEC w taki sposób, że jego członkowie przyjęli w stosunku do działań prowadzonych w ramach ECEC zasadę ochrony rynków krajowych”.

- 112 Wreszcie, odnosząc się do okoliczności, iż działania ECEC nie ograniczały się do eksportu na dużą skalę, Sąd (w pkt 3825, 3827 i 3828 wyroku w sprawie Cement) stwierdził, co następuje:

„Komisja nie powinna opierać się na sprawozdaniu [z zebrania ECEC w dniu 22 marca 1985 r.] celem ustalenia, czy współpraca w ramach ECEC miała na celu wzmocnienie zasady ochrony rynków krajowych poprzez znalezienie rynku zbytu dla nadwyżek produkcji [...]. Należy stwierdzić, że treść żadnego ze sprawozdań, o których mowa w pkt [3826], nie pozwala na stwierdzenie istnienia związku pomiędzy przywozem z krajów trzecich a zasadą ochrony rynków krajowych [...]. W każdym razie fakt dokonania kilkukrotnego badania sytuacji dotyczącej importu z krajów trzecich nie jest dowodem na to, że »celem i skutkiem współpracy w ramach ECEC było wzmocnienie zasady ochrony rynków krajowych« [...]. Co się zaś tyczy dokumentów wymienionych w pkt 33 ppkt 5 motywów zaskarżonej decyzji, prawdziwe jest twierdzenie Komisji, że niektóre ze sprawozdań zawierają pewne informacje na temat sytuacji w państwach członkowskich. Niemniej jednak, fakt poruszenia na zebraniu ECEC lub na zebraniu Steering Committee ECEC pewnych informacji na temat jednego z wewnętrznych rynków Wspólnoty nie musi oznaczać, że działania ECEC miały na celu »wzmocnienie zasady ochrony rynków krajowych« ”.

- 113 Z powyższego wynika, że w wyroku w sprawie Cement Sąd — nie negując co do zasady analizy dokonanej przez Komisję w kwestii zastosowania art. 85 ust. 1 traktatu WE do przedmiotowych porozumień — ograniczył się do zakwestionowania dokonanej przez Komisję oceny dowodów, która skutkowałą ustaleniem, że niektóre spośród skarżących naruszyły prawo. W szczególności jest rzeczą pewną, że dokonana przez Sąd ocena tego zagadnienia — sprzeczna z interpretacją Komisji — dotyczyła jedynie marginalnej działalności stron porozumienia, a mianowicie działalności wykonywanej z tytułu współpracy stron w ramach ECEC zmierzającej do znalezienia rynku zbytu dla nadwyżek ich produkcji celem wzmocnienia w ten sposób polegającej na podziale rynków zasady ochrony rynków krajowych, który stanowił prawdziwe „jądro” porozumienia. Poza tym, mimo że Sąd stwierdził nieważność decyzji w sprawie Cement w części, która dotyczy skarżącej, to jednak stwierdził on także, iż Komisja dysponowała pewną liczbą wskazówek, które mogły

uwiarygodnić jej tezę, że celem i skutkiem współpracy w ramach ECEC było wzmocnienie zasady ochrony rynków krajowych. Sąd zaś, dopiero po dokonaniu szczegółowej oceny wszystkich zebranych w sprawie dokumentów, doszedł do wniosku, iż dokumenty te brane pod uwagę jako całość, po uwzględnieniu, między innymi, wyjaśnień objętych postępowaniem przedsiębiorstw, nie pozwalają na stwierdzenie z dostateczną pewnością, że działalność w ramach ECEC skutkowałą wzmocnieniem zasady ochrony rynków krajowych.

- 114 Z tych wszystkich względów i mając na uwadze fakt, że sprawa Cement miała niezwykle złożony charakter, dotyczyła dużej liczby przedsiębiorstw, a w szczególności dotyczyła prawie wszystkich europejskich producentów cementu oraz że struktura Cembureau, która przewidywała członkostwo bezpośrednie i pośrednie utrudniała dochodzenie, a także z powodu konieczności dokonania analizy dużej liczby dokumentów dotyczących między innymi specyficznej sytuacji skarżącej, należy stwierdzić, że pozwana znalazła się wobec sytuacji trudnych do uregulowania.
- 115 Wreszcie, należy mieć na względzie trudności w zastosowaniu przepisów traktatu WE w kwestii porozumień (zob. podobnie w przywołanym w pkt 8 powyżej wyroku w sprawie Corus UK przeciwko Komisji, pkt 46). Te trudności w stosowaniu prawa były tym większe, że elementy stanu faktycznego — w tym odnoszące się do tej części decyzji, która dotyczyła skarżącej - były liczne.
- 116 Z tych wszystkich względów należy stwierdzić, że naruszenie prawa wspólnotowego, o którym mowa w wyroku w sprawie Cement, w tej części decyzji, która dotyczy skarżącej, nie jest dostatecznie poważne.
- 117 Co się zaś tyczy zasady słuszności, zgodnie z którą zwrot kosztów gwarancji bankowych miałyby być obowiązkowy, skarżąca nie wyjaśnia, w jaki sposób zasada ta miałyby nadawać uprawnienia jednostkom, ani też w czym miałyby się przejawiać dostatecznie poważne naruszenie tej zasady. To samo dotyczy spoczywającego na pozwanej obowiązku dochowania staranności. Dlatego też argumenty te nie mają zastosowania.

118 Mając powyższe na względzie, należy stwierdzić, że pierwsza z ustalonych w orzecznictwie przesłanek powstania odpowiedzialności pozaumownej Wspólnoty, nie została spełniona.

Co do przesłanki istnienia związku przyczynowego pomiędzy zachowaniem instytucji a szkodą, na którą powołuje się skarżąca

119 Odpowiedzialność Wspólnoty może powstać jedynie w takich przypadkach, gdy szkoda wynika w sposób dostatecznie bezpośredni z niezgodnego z prawem zachowania danej instytucji (zob. w szczególności wyrok Trybunału z dnia 4 października 1979 r. w sprawach połączonych 64/76 i 113/76, 167/78 i 239/78, 27/79, 28/79 i 45/79 Dumortier i in. przeciwko Radzie, Rec. str. 3091, pkt 21 oraz wyroki Sądu: z dnia 18 września 1995 r. w sprawie T-168/94 Blackspur i in. przeciwko Radzie i Komisji, Rec. str. II-2627, pkt 52, z dnia 24 października 2000 r. w sprawie T-178/98 Fresh Marine przeciwko Komisji, Rec. str. II-3331, pkt 118 oraz z dnia 13 lutego 2003 r. w sprawie T-333/01 Meyer przeciwko Komisji, Rec. str. II-117, pkt 32).

120 W niniejszej sprawie należy przede wszystkim przypomnieć, że zgodnie z art. 9 decyzji w sprawie Cement na Alsen Breitenburg i Nordcement nałożono grzywny wynoszące odpowiednio 3,841 miliona i 1,85 miliona euro. Zgodnie z art. 11 akapit pierwszy tejże decyzji grzywny płatne były w terminie trzech miesięcy począwszy od dnia przekazania tej decyzji. Ponadto, zgodnie z akapitem drugim tego przepisu, wraz z bezskutecznym upływem tego terminu należało rozpocząć naliczanie odsetek.

121 Należy podkreślić, że zgodnie z art. 192 akapit pierwszy traktatu WE (obecnie art. 256 WE), pomimo wniesienia skargi o stwierdzenie nieważności tej decyzji na podstawie art. 173 traktatu WE (obecnie, po zmianach, art. 230 WE), decyzja

w sprawie Cement stanowiła w opisaney wyżej części tytuł egzekucyjny ze względu na to, że nakładała obowiązek o charakterze pieniężnym na podmioty niebędące państwami. Zgodnie z art. 185 zdanie pierwsze WE (obecnie art. 242 WE) skargi wniesione do sądu wspólnotowego nie mają bowiem skutku zawieszającego (wyrok Sądu z dnia 14 lipca 1995 r. w sprawie T-275/94 CB przeciwko Komisji, Rec. str. II-2169, pkt 50–52).

- 122 Bezsporne jest, że odstępując od wymogów zawartych w przywołanych wyżej przepisach, skarżąca nie zapłaciła grzywny nałożonej na nią w art. 9 decyzji w sprawie Cement z uwagi na to, że Komisja zaoferowała jej w piśmie, w którym powiadamiała o wydaniu przedmiotowej decyzji, możliwość ustanowienia gwarancji bankowej, która stanowić miała zabezpieczenie zapłaty grzywny do czasu wydania orzeczenia w sprawie Cement. Przedsiębiorstwo, które występuje do sądu wspólnotowego ze skargą na decyzję Komisji nakładającą na nie grzywnę, może według swojego wyboru albo zapłacić grzywnę, z chwilą kiedy stanie się ona wymagalna wraz z ewentualnymi odsetkami za zwłokę w wysokości ustalonej przez Komisję w decyzji, albo zażądać zawieszenia wykonania decyzji na podstawie art. 185 zdanie drugie traktatu WE, albo, jeśli Komisja mu to umożliwi, ustanowić gwarancję bankową mającą na celu zabezpieczenie płatności grzywny wraz z odsetkami za zwłokę, zgodnie z warunkami ustalonymi przez Komisję (przywołany w pkt 121 powyżej wyrok w sprawie CB przeciwko Komisji, pkt 54).
- 123 W tych okolicznościach skarżąca nie może skutecznie twierdzić, że poniesione przez nią koszty ustanowienia gwarancji bankowych wynikają w sposób bezpośredni z faktu, iż decyzja w sprawie Cement jest niezgodna z prawem. Szkoda, na którą powołuje się skarżąca, jest w istocie skutkiem jej własnej decyzji o stanowiącym odstępstwo od zasad przewidzianych w art. 192 akapit pierwszy traktatu WE oraz w art. 185 zdanie pierwsze traktatu WE niewykonaniu obowiązku zapłaty grzywny w terminie przewidzianym w decyzji w sprawie Cement i ustanowieniu w zamian gwarancji bankowych.
- 124 Należy także podkreślić, że dwie możliwości, którymi dysponowała skarżąca, tj. możliwość wniesienia skargi na decyzję w sprawie Cement oraz możliwość złożenia wniosku o zawieszenie wykonania tej decyzji (przynajmniej w części zawierającej obowiązek zapłaty grzywny), a także możliwość ustanowienia gwarancji bankowej

zaoferowana przez Komisję, stanowiły realne alternatywy dla natychmiastowej zapłaty grzywny. Co więcej, wybór jednej z tych możliwości został całkowicie pozostawiony skarżącej (zob. podobnie w przywołanym w pkt 121 powyżej wyroku w sprawie CB przeciwko Komisji, pkt 54 i 55). A zatem z możliwości tych, stanowiących konsekwencję decyzji w sprawie Cement, skarżąca nie musiała skorzystać. Należy także zauważyć, że niektóre przedsiębiorstwa (jak np. skarżąca) zdecydowały się skorzystać z możliwości ustanowienia gwarancji bankowej, podczas gdy inne wolały spełnić obowiązek pieniężny wynikający z decyzji w sprawie Cement i zapłaciły grzywnę (zob. w tym zakresie wyrok w sprawie Cement, pkt 5116). Gdyby skarżąca zdecydowała się na zapłatę grzywny, uniknęłaby ona konieczności poniesienia kosztów gwarancji bankowych (w kwestii odsetek za zwłokę zob. przywołany w pkt 121 powyżej wyrok w sprawie CB przeciwko Komisji, pkt 83).

125 Żaden z argumentów wysuwanych przez skarżącą nie jest w stanie podważyć niniejszego wniosku.

126 W szczególności, co się tyczy twierdzenia, zgodnie z którym rozważania przedstawione w pkt 57 przywołanego w pkt 8 powyżej wyroku w sprawie Corus UK przeciwko Komisji znajdują zastosowanie w niniejszej sprawie, należy stwierdzić, że w ww. punkcie tego wyroku Sąd nie uznał, jak sugeruje skarżąca, że przedsiębiorstwa, do których skierowana była decyzja nakładająca grzywnę, nie miały wyboru pomiędzy natychmiastową zapłatą grzywny a ustanowieniem gwarancji bankowej, lecz stwierdził po pierwsze, że poprzez zapłatę grzywny przedsiębiorstwo po prostu stosowało się do zawartego w decyzji rozstrzygnięcia, które podlegało wykonaniu niezależnie od wniesienia przez to przedsiębiorstwo skargi do Sądu, po drugie zaś, że ustanowienie gwarancji bankowej w miejsce natychmiastowej zapłaty grzywny stanowiło jedynie możliwość zaofferowaną przez Komisję ukaranemu grzywną przedsiębiorstwu.

127 Nie wdając się w badanie istnienia i rozmiaru ewentualnej szkody i bez dokonywania analizy różnic pomiędzy art. 34 EWWiS a art. 233 WE, należy w każdym razie podkreślić, że uwagi zawarte w przywołanym w pkt 8 powyżej wyroku w sprawie Corus UK przeciwko Komisji, które skłoniły Sąd do uznania, że w przypadku wyroku uchylającego bądź zmniejszającego grzywnę nałożoną na przedsiębiorstwo z tytułu naruszenia reguł konkurencji Komisja ma obowiązek nie tylko zwrócić kwotę

główną zapłaconej niesłusznie grzywny, lecz także naliczone od tej kwoty odsetki za zwłokę, nie znajdują zastosowania w przypadku ustanowienia gwarancji bankowej. Należy mieć na uwadze, że w przywołanym w pkt 8 powyżej wyroku w sprawie *Corus UK przeciwko Komisji Sąd* w pkt 54–56 tego wyroku uzasadnił istnienie tego obowiązku, twierdząc, po pierwsze, że obowiązek zwrotu w całości niesłusznie wpłaconej grzywny nie może istnieć w oderwaniu od czasu, jaki upłynął od chwili tej zapłaty, który sprawił, że wartość kwoty wpłaconej tytułem grzywny uległa zmniejszeniu, po drugie zaś, że niedokonanie zapłaty odsetek za zwłokę oznaczałoby bezpodstawne wzbogacenie się Wspólnoty, co pozostaje w sprzeczności z ogólnymi zasadami prawa wspólnotowego.

128 W niniejszej sprawie skarżąca nie może powoływać się na żaden z powyższych elementów uzasadnienia.

129 Jeśli chodzi o pierwszy z nich, należy stwierdzić, że w sytuacji, gdy doszło do ustanowienia gwarancji bankowej, Komisja nie ma obowiązku zwrotu niesłusznie otrzymanej kwoty grzywny ze względu na to, że nie doszło do uiszczenia tej grzywny. A zatem, dane przedsiębiorstwo nie poniosło żadnej szkody, jeśli chodzi o wartość grzywny, którą obowiązane było uiścić Komisji w trybie natychmiastowym ze względu na fakt, że zaskarżona decyzja była wykonalna (art. 192 akapit pierwszy traktatu WE) oraz wobec okoliczności, iż skarga przed Sądem nie ma charakteru zawieszającego (art. 185 zdanie pierwsze traktatu WE). Jak wskazano wyżej, jedyna szkoda pieniężna, jaką ewentualnie mogło ponieść objęte decyzją przedsiębiorstwo, wynika z jego własnej decyzji o ustanowieniu gwarancji bankowej po to, by odstępując od zasad, o których mowa była wyżej, uniknąć natychmiastowej zapłaty grzywny, mimo iż nie doszło do zawieszenia wykonania decyzji nakładającej grzywnę.

130 Co się tyczy drugiego z elementów uzasadnienia, należy stwierdzić, że w przeciwieństwie do sytuacji, jaka miała miejsce w zakończonej przywołanym w pkt 8 powyżej wyrokiem sprawie *Corus UK przeciwko Komisji*, nieprzyjęcie na siebie przez Komisję obowiązku zwrotu kosztów związanych z udzieleniem gwarancji bankowej nie oznacza powstania żadnego bezpodstawnego wzbogacenia po stronie Wspólnoty z tego względu, że koszty udzielenia tejsze gwarancji zostały

uiszczone nie na rzecz Wspólnoty, lecz na rzecz podmiotu trzeciego. A zatem poszanowanie ogólnej zasady zakazującej bezpodstawnego wzbogacania się w żaden sposób nie uzasadnia takiego zwrotu kosztów. Przeciwnie, gdyby Komisja zobowiązana była przyjąć na siebie koszty związane z ustanowieniem gwarancji bankowej, zainteresowane przedsiębiorstwo znalazłoby się w sytuacji, w jakiej było przed wydaniem spornej decyzji, Komisja zaś byłaby ukarana, ponieważ zmuszona zostałaby do zwrotu kwot, z których nigdy nie skorzystała.

131 Mając powyższe na względzie, należy stwierdzić, że związek przyczynowy pomiędzy zarzucanym pozwanej zachowaniem a szkodą, na którą powołuje się skarżąca, nie może być uznany za dostatecznie bezpośredni.

132 W świetle tego, co zostało przedstawione powyżej i wobec braku konieczności wypowiedzania się co do samej szkody, należy stwierdzić, że skarga oparta na art. 235 WE w zw. z art. 288 akapit drugi WE w części, w której dotyczy kosztów udzielenia gwarancji bankowej poniesionych po 31 stycznia 1998 r., zostaje oddalona jako bezzasadna.

W przedmiocie kosztów

133 Zgodnie z art. 87 § 2 regulaminu Sądu kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ skarżąca przegrała sprawę, należy — zgodnie z żądaniem pozwanej - obciążyć ją całością kosztów postępowania.

Z powyższych względów

SĄD PIERWSZEJ INSTANCJI (trzecia izba)

orzeka, co następuje:

- 1) Skarga w części, w której opiera się na art. 233 WE, zostaje odrzucona jako niedopuszczalna.
- 2) Wniosek ewentualny o potraktowanie skargi w części, w której opiera się na art. 233 WE, jako skargi o stwierdzenie nieważności lub skargi na bezczynność, zostaje odrzucony jako niedopuszczalny.
- 3) Skarga o odszkodowanie w części, w której dotyczy kosztów gwarancji bankowych poniesionych przez skarżącą przed dniem 31 stycznia 1998 r., zostaje odrzucona jako niedopuszczalna.
- 4) W pozostałej części skarga zostaje oddalona jako bezzasadna.
- 5) Strona skarżąca zostaje obciążona kosztami postępowania.

Azizi

Jaeger

Dehousse

Ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 21 kwietnia 2005 r.

Sekretarz

Prezes

H. Jung

J. Azizi